

Uitverkiezing

Enkele penschetsen

Raymond R. Hausoul

UITVERKIEZING

Enkele penschetsen

Uitverkiezing

Enkele penschetsen

Versie: 20.05 (juni 2020).

Dr. Raymond R. Hausoul

© 2020 Raymond R. Hausoul

Vind de nieuwste materialen op <https://raymondhausoul.be>.

37-8244-50542

© 2020 –All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced or be shared in any form
without permission in writing from the autor.

Uitverkiezing Enkele penschetsen

Raymond R. Hausoul

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	9
2 Woordbetekenis.....	11
3 De uitverkorenen.....	13
3.1 Uitverkiezing van Israël.....	13
3.2 Uitverkiezing van Jeruzalem.....	15
3.3 Uitverkiezing van de apostelen.....	15
3.4 Uitverkiezing van de rechtvaardigen.....	15
4 Historisch overzicht.....	17
4.1 Aurelius Augustinus.....	17
4.2 Pelagius.....	17
4.3 Godschalk van Orbais.....	17
4.4 Thomas van Aquino.....	18
4.5 Maarten Luther.....	18
4.6 Johannes Calvijn.....	18
4.7 Theodore Beza.....	19
4.8 Jakob Arminius.....	19
4.9 Karl Barth.....	20
5 Verschillende theorieën over de uitverkiezing.....	21
5.1 Uitverkiezing en voorkennis.....	21
5.2 God koos allereerst Christus uit.....	22
5.3 God koos de gemeente collectief uit.....	22
6 Een dubbele predestinatie.....	25
6.1 Inleiding.....	25
6.2 Enkele teksten.....	26
6.2.1 <i>Maleachi 1:2-3</i>	26
6.2.2 <i>Romeinen 9:18 en 9:22</i>	26
6.2.3 <i>Judas 1:4</i>	27
6.3 Bezwaren.....	27
7 Andere moeilijkheden met de leer van de uitverkiezing.....	29

7.1 Een onrechtvaardige uitverkiezing.....	29
7.2 Uitverkiezing en verwerping.....	29
7.3 Uitverkiezing en evangelisatie.....	30
7.4 Ben ik uitverkoren?.....	30
8 Gods verantwoording en de menselijke verantwoording.....	31
9 Infra- en supralapsarisme.....	33
9.1 Supralapsarisme.....	33
10 Waarom ben ik uitverkoren.....	35
10.1 Roeping tot heiligheid.....	35
11 De blijde boodschap van de uitverkiezing.....	37
12 Literatuurlijst.....	39

Over de auteur

Dr. Raymond R. Hausoul (1979) is predikant in Ieper en spreekt regelmatig in andere kerken. Als spreker en docent is hij met verschillende organisaties verbonden. Zijn academisch onderzoek richt zich op de thematiek van de nieuwe schepping, het koninkrijk van God en de vernieuwing door Gods Geest. Raymond is gehuwd met Belinda en beiden genieten van hun twee zonen, Adriël en Ilja.

<https://raymondhausoul.be>

Afkortingen van Bijbelboeken

Gn	Genesis	Js	Jesaja	Rm	Romeinen
Ex	Exodus	Jr	Jeremia	1Ko	1 Korintiërs
Lv	Leviticus	Kl	Klaagliederen	2Ko	2 Korintiërs
Nm	Numeri	Ez	Ezechiël	Gl	Galaten
Dt	Deuteronomium	Dn	Daniël	Ef	Efeze
Jz	Jozua	Hs	Hosea	Fp	Filippenzen
Re	Rechters	Jl	Joel	Ko	Kolossenzen
Rt	Rut	Am	Amos	1Ts	1 Tessalonicenzen
1Sm	1 Samuël	Ob	Obadja	2Ts	2 Tessalonicenzen
2Sm	2 Samuël	Jn	Jona	1Tm	1 Timoteüs
1Kn	1 Koningen	Mi	Micha	2Tm	2 Timoteüs
2Kn	2 Koningen	Na	Nahum	Tt	Titus
1Kr	1 Kronieken	Hk	Habakuk	Fm	Filemon
2Kr	2 Kronieken	Sf	Sefanja	Hb	Hebreeën
Ea	Ezra	Hg	Haggai	Jk	Jakobus
Ne	Nehemia	Zc	Zacharia	1Pt	1 Petrus
Es	Ester	Ml	Maleachi	2Pt	2 Petrus
Jb	Job	Mt	Matteüs	1Jh	1 Johannes
Ps	Psalmen	Mc	Marcus	2Jh	2 Johannes
Sp	Spreuken	Lc	Lucas	3Jh	3 Johannes
Pr	Prediker	Jh	Johannes	Jd	Judas
Hl	Hooglied	Hd	Handelingen	Op	Openbaring

Andere werken

Tob	Tobit	2Mak	2 Makkabeeën	Bjr	Brief van Jeremia
Jud	Judit	Wijs	Wijsheid	TDn	Daniël (Grieks)
TEs	Ester (Grieks)	Sir	Sirach	Man	Manasse
1Mak	1 Makkabeeën	Bar	Baruch		

1 | Inleiding

De leer van de uitverkiezing is een van de moeilijkste onderwerpen in de christelijke geloofsleer.¹ Wie de goddelijke uitverkiezing verklaart, merkt dat hij zijn verstand dreigt te verliezen. Wie ze probeert te ontkennen, merkt dat hij zijn ziel dreigt te verliezen. Johannes Calvijn noemde de uitverkiezing ‘een huiveringwekkende decreet’.² Het onderzoek over de bijbelse leer van de uitverkiezing is te vergelijken met het binnengaan van een doolhof. Je hoopt niet te verdwalen en de weg naar het doel te vinden.

In de kerkgeschiedenis zien we in geuren en kleuren hoe mensen de uitverkiezing als hinderpaal voor de ware gelovigen misbruikten. De lat voor de bekering werd dan zo hoog gelegd dat er bijna geen bekerings meer mogelijk waren. Het eenvoudig vertrouwen in Christus was volgens deze mensen onvoldoende. Wie echt tot geloof wilde komen, diende een mystieke weg vol hindernissen en valkuilen af te leggen om uiteindelijk daardoor vaste zekerheid te krijgen van hun uitverkiezing. Aan het begin van die weg kreeg de persoon dan de beginwoorden mee:³ ‘Je kunt, maar kan niet; je zou, maar zou niet. Je bent vervloekt als je het doet en je bent vervloekt als je het niet doet.’

Deze achtergrond vormt de aanleiding om in deze publicatie nader stil te staan bij het thema van de uitverkiezing.

---

1 Millard J. Erickson, *Christian Theology*, 2de ed. (Grand Rapids: Baker Academic, 1998), 921.

2 Calvijn, *Institutie* III.23.7.

3 Richard F. Lovelace, *Dynamics of Spiritual Life. An Evangelical Theology of Renewal* (Downers Grove: InterVarsity, 1979), 233–234.

2 | Woordbetekenis

Aan het begin willen we nagaan wat de betekenis is van het begrip ‘uitverkiezing’. In de Bijbel vernemen we dat God Israël, de gemeente en de gelovige uitkiest. Hij koos Jeruzalem als centrale ereplaats en Hij koos Paulus als apostel (Gl1:15). Tegelijk openbaart Paulus aan de christenen in Efeze dat God hen in Christus voor de grondlegging van de wereld uitkoos (Ef1:4,11). Hierbij gaat het in de context om een unieke voorrecht dat men van God in genade ontvangt.

Zowel in het Hebreeuws als Grieks zijn er meerdere woorden voor ‘uitkiezen’ aanwezig. Te denken is hierbij aan het Griekse προορίζω dat wijst op het voorbestemmen of vaststellen van iets,⁴ van προτίθημι en πρόθεσις die beide wijzen op het plannen, beslissen en besluiten van een zaak.⁵ Het meest bekende hierbij is het Hebreeuwse רָקַב, dat synoniem is aan het Griekse ἐκλέγομαι. Bijbelschrijvers gebruiken beide begrippen voor Gods keuze om mensen in een speciale relatie met Hem te brengen.⁶ Zij worden door God uitverkoren voor een specifiek doel. Het voorzetsel ἐκ lijkt daarbij aan te geven dat er een keuze wordt gemaakt uit een grotere groep. Zo kiest Jezus Christus uit het volk Israël twaalf apostelen uit om hen een specifieke opdracht te geven. Degenen die de taak krijgen zijn daarbij niet beter dan degenen die dat niet krijgen. Ze zijn zien uitverkoren op basis van goede prestaties. Gods eigen keuze is hierin maatgevend.

---

4 George Abbott-Smith, *A Manual Greek Lexicon of the New Testament* (Edinburgh: T&T Clark, 1937), 382; Paul Jacobs en Hartmut Krienke, ‘Foreknowledge, Providence’, in *New International Dictionary of New Testament Theology*, vol. 1 (Grand Rapids: Zondervan, 1975), 1:695–696.

5 Abbott-Smith, *A Manual Greek Lexicon of the New Testament*, 380, 390; Jacobs en Krienke, ‘Foreknowledge, Providence’, 696–697.

6 Francis Brown, Samuel R. Driver, en Charles A. Briggs, *Enhanced Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon* (Oak Harbor: Logos Research System, 2000), 103–104.

3 | De uitverkorenen

Jahweh kiest in de Bijbel meermaals personen of zaken uit. In Genesis verkiest God telkens de jonge boven de oudste uit. Zo verkiest Hij het offer van de rechtvaardige Abel boven dat van de onrechtvaardige Kaïn (Gn4:5). Later verkiest Hij om zijn belofte waar te maken via Jakob en niet via Ezau (25:23), schenkt Hij Jozef een erfdeel evenwaardig aan Juda (37:7-9) en verkiest Hij Efraïm boven Manasse (48:19).

In het Bijbelboek Jeremia vernemen we dat God David uitkoos (1Kr28:4; 2Kr6:5-6), evenals Salomo (1Kr28:5-10; 29:1). Ook vernemen we dat Hij Jeremia al vanaf zijn moederschoot voorbestemde om een profetentaak op aarde te verrichten (Jr1:5). Bij al deze voorbeelden is de uitverkiezing verbonden met een specifieke doelstelling of taak die God voor de persoon in petto heeft. Mensen worden niet zomaar door God uitverkozen. God kiest Israël uit alle volken op aarde om hen tot voorbeeld te maken. De reden hiervoor is niet dat Israël perfect en volmaakt is. Jakobs nakomelingen zijn niet boven alle volken verheven. De keuze voor hen gaat puur uit van Gods vrije keuze. Israël dient daarop te reageren door uit alle goden voor Jahweh te kiezen (Jz24:21-22). Hierbij dient het volk te beseffen dat het haar opdracht is om Gods droom met deze schepping te verkondigen aan de volken. Deze volken zijn door God niet verworpen, maar delen eveneens in de komende heerlijkheid. Israël is uitverkoren om als prototype van Gods koninkrijk op aarde te fungeren. Hoewel God hen volledig als een koninklijke priesterschap riep (vgl. Ex19), blijkt echter dat het volk daarin faalt. Na de aanbidding van het gouden kalf, kiest God daarom de stam Levi uit om als prototype te dienen voor de priesterdienst die in zichzelf weer een prototype is van wat zijn verlangen met deze aarde is (Dt18:5).

3.1 Uitverkiezing van Israël

Het Oude Testament spreekt uitvoerig over de uitverkiezing van het volk Israël. Duidelijk klinkt het aan het begin van Exodus: 'Ik zal u tot Mijn volk aannemen en Ik zal u tot een God zijn. Dan zult u weten dat Ik Jahweh, uw God, ben, Die u uitleidt vanonder de dwangarbeid van de Egyptenaren' (6:6). 'Wie is als Uw volk, als Israël, het enige volk op de aarde dat God is gaan verlossen om voor Hem een volk te zijn, om zich een

Naam te maken en voor u, Israël, deze grote en ontzagwekkende dingen te doen: voor Uw land, voor de ogen van Uw volk, dat U voor Uzelf uit Egypte verlost hebt van heidenvolken en hun goden. U hebt Uw volk Israël voor eeuwig voor Uzelf bevestigd als Uw volk, en Ú, Jahweh, bent hun tot een God geworden' (2Sm7:23-24).

Deuteronomium spreekt hierover en verwijst naar een bewuste keuze die Jahweh doet tegenover Israël: 'Toen de Allerhoogste aan de volken het erfelijk bezit uitdeelde, toen Hij Adams kinderen van elkaar scheidde, heeft Hij het grondgebied van de volken vastgesteld overeenkomstig het aantal Israëlieten' (Dt32:8-9).

God groepeerde de volken en Israël op aarde. De GNB vertaalt in navolging van de LXX 'engelen'. Sommige handschriften lezen in plaats van 'zonen van Israël' (יִשְׂרָאֵל בְּנֵי / *bənê Yisjrā'ēl*, MT) 'zonen Gods' (בְּנֵי אֱלֹהִים / *bənê Elohim*, o4QDeutJ) of 'engelen Gods' (ἄγγελων θεου / *angelōn theou*, LXX), waardoor dit vers aantoont dat God in het verleden de gebieden op aarde toebedeelde aan hemelse wezens. Die gedachte sluit aan bij een tekst in het apocriefe boek Jubileeën: 'Israël heeft Hij verkoren, om hem tot volk te zijn. En Hij heeft hem geheiligd en uit alle volken verzameld; want talrijk zijn de volken en talrijk zijn de mensen, en allen behoren ze Hem toe, en Hij heeft aan geesten macht over allen gegeven. Over Israël echter heeft Hij geen engel of geest macht gegeven, maar Hij alleen is hun beheerser en behoeder. Hij behoedt ze, en doet ze voor zich gedijen, onder de hand van zijn engelen en onder de hand van zijn geesten, en onder de hand van al zijn machten, om hen te zegenen en te beschermen, en opdat ze aan Hem zouden toebehoren en Hij aan hen, van nu tot in eeuwigheid' (15:30b-32).

In moeilijke momenten herinnert Jahweh Israël aan het feit dat Hij een bewuste keuze voor Israël in het verleden maakte: 'Maar nu, luister, Jakob, Mijn dienaar, Israël, die Ik verkozen heb! Zo zegt Jahweh, uw Maker en uw Formeerder van de moederschoot af, Die u helpt: Wees niet bevreesd, Mijn dienaar Jakob, Jesjurun, die Ik verkozen heb' (Js44:1). Israël is het uitverkoren volk van Jahweh (vgl. Hd13:16).

In de latere joodse traditie wordt er aandacht besteed aan de vraag waarom God juist Israël als volk uitkoos. In de misnah wordt daarop geantwoord dat God op de berg Sinai de Tora niet meteen aan Israël, maar eerst aan andere volken aanbood. De eerste kans krijgen de kinderen van Esau, de Edomieten. Zij

vragen God wat er in de Tora staat. God antwoordt: 'Je zult niet doden!'. De Edomieten antwoorden: Wil u ons soms onze zegen afpakken? Want onze vader Ezau is gezegend met de woorden: 'Door het zwaard zal je leven' (Gn27:40). Daarom aanvaardden wij de Tora niet. Daarna wendt God zich tot de nakomelingen van de twee zonen van Lot, die zijn beide dochters aan hem hebben gebaar: de Ammonieten en de Moabieten. Ook zij vragen God wat er in de Tora staat. God antwoordt: 'Je zult geen onkuisheid bedrijven!' De Ammonieten en Moabieten antwoorden: Wij zijn zelf uit onkuisheid voortgekomen. Daarom aanvaardden wij de Tora niet. Als derde groep wendt God zich tot de nakomelingen van Ismaël. Willen zij soms de Tora aanvaardden? Ook de Ismaëlieten vragen God wat er in de Tora staat. God antwoordt: 'Je zult niet stelen!' De Ismaëlieten antwoorden: wil je soms onze zegen afpakken? Want onze vader Ismaël is gezegend met de woorden: 'Zijn hand zal tegen iedereen zijn' (Gn16:12). Daarom aanvaardden wij de Tora niet. Zo gaat God alle zeventig volken van de wereld af en steeds krijgt Hij een negatief antwoord: Wij zijn niet bereid om onze eigen voorvaderlijke wetten en instellingen op te geven in ruil voor uw Tora. Wanneer Hij ten slotte aan Israël vraagt: Willen jullie de Tora aanvaardden?, wil ook Israël weten wat er in de Tora staat. God antwoordt: 613 geboden. Daarop reageert Israël met de woorden in Exodus 24:7: 'Alles wat Jahweh heeft gesproken, zullen wij doen en daarnaar zullen wij horen.'

3.2 Uitverkiezing van de Levieten

Na de aanbidding van het gouden kalf, kiest God de stam Levi uit om als prototype te dienen als priesters. Het zijn de Levieten die daarom alleen de ark mogen dragen (1Kr15:2).

3.3 Uitverkiezing van Jeruzalem

Jahweh koos niet alleen een volk voor zijn eigen Naam, maar ook een plaats onder het volk om te wonen. Deze plaats is in het Oude Testament Jeruzalem. Jeruzalem is het uitverkoren erfdeel onder volken (2Kr6:5; vgl. Jr3:19). 'Maar Hij verkoos de stam Juda, de berg Sion, die Hij liefhad. Hij bouwde Zijn heiligdom, als hoogten, en vast als de aarde, die Hij voor eeuwig grondvestte. Hij verkoos Zijn dienaar David' (Ps78:68-70a). Daarbij

dient Jeruzalem te beseffen dat ze geroepen is om een prototype te zijn van het hemelse Jeruzalem, waarnaar deze schepping uitziet.

3.4 Uitverkiezing van de apostelen

Christus verduidelijkt meerdere keren aan de apostelen dat Hij hen uit het volk Israël koos: ‘Als u van de wereld zou zijn, zou de wereld het hare liefhebben, maar omdat u niet van de wereld bent, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat de wereld u’ (Jh15:19). Vooral in het evangelie van Johannes verduidelijkt Christus meermaals aan de apostelen dat Hij degene is die zijn apostelen uitkiest (Jh6:70; 13:18; 15:16,19). De machten van het kwaad zijn er echter op gericht om hen tegen te houden in hun opdracht voor God. Het prototype wordt aangevallen door de boze maatschappij en dreigt ten onder te gaan. Waar God mensen uitkiest met een specifiek doel in zijn koninkrijk, vernemen we dan ook meermaals dat het koninkrijk van de satan dat proces wil dwarsbomen. Dat leidt er in de Bijbel toe dat de groep die God kiest steeds kleiner dreigt te worden. Vereenvoudigd kan dit als volgt worden weergegeven: alle volken, Israël, de stam Levi, de twaalf apostelen. Enkel Christus zal daarom in staat zijn om het waarachtige prototype te zijn van het koninkrijk waarnaar God verlangt.

3.5 Uitverkiezing van de rechtvaardigen

Het NT legt een accent op de uitverkiezing van de christenen. Net als Israël worden zij getypeerd als Gods uitverkoren volk. Ze zijn een waardevolle bezit, een koninklijk priestergeslacht en een heilige natie (1Pt2:5,9). Net als Israël is de gemeente immers geroepen om een licht in deze duistere wereld te zijn (Mt5:14-16). De christenen mogen het prototype van Gods nieuwe wereld zijn. Ze dienen zich daarom vanuit die positie te richten op hun heiliging en gehoorzaamheid. Petrus schrijft vandaar in zijn eerste brief ‘aan de vreemdelingen in de verstrooiing in Pontus, Galatië, Kappadocië, Asia en Bithynië, uitverkoren overeenkomstig de voorkennis van God de Vader, door de heiliging van de Geest, tot gehoorzaamheid en besprenkeling met het bloed van Jezus Christus’ (1Pt1:1b-2a).

Datzelfde patroon vinden we ook bij Paulus: ‘Gezegend zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegen in de hemelse gewesten in Christus, omdat Hij ons voor de grondlegging van de wereld in Hem uitverkoren heeft, opdat wij heilig

en smetteloos voor Hem zouden zijn in de liefde. Hij heeft ons voorbestemd om als zijn kinderen aangenomen te worden, door Jezus Christus, in zichzelf, overeenkomstig het welbehagen van zijn wil, tot lof van de heerlijkheid van zijn genade, waarmee Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde' (Ef1:3-6). Ook andere gedeeltes spreken over de uitverkiezing van de nieuwtestamentische gelovigen (Rm8:29-33; 16:13; 1Ko1:27-30; 2Ts3:13; Ko3:12; 2Tm2:10; Tt1:1; Jk2:5).

4 | Historisch overzicht

4.1 Aurelius Augustinus

Aurelius Augustinus (354-430) is de eerste theoloog die zich uitvoerig met de uitverkiezing bezighoudt. In zijn geloofsleer stelt hij dat de mens zonder God zijn vrije wil alleen gebruikt om het kwade te doen en dat de mens enkel door Gods bijzondere onweerstaanbare genade het goede kan doen.⁷

Augustinus kiest hierbij ervoor om uitverkiezing nauw met redding te verbinden. Hierin beperkte hij deze redding tot het gered om naar de hemel te gaan. De verwachting van een fysiek-letterlijk koninkrijk, die in de eeuwen daarvoor aanwezig was, werd zo door Augustinus niet gezien. Redding was louter gericht op de redding van de ziel om naar de hemel te gaan. Daardoor werd de relatie die de Bijbel tussen uitverkiezing en de roeping tot een specifieke opdracht maakt, losgelaten.

Augustinus stelt dat de redding van een mens honderd procent van God afhangt. God kiest uit wie er in de hemel komt. Uitverkiezing is hierin verbonden met het eeuwige heil en niet meer met een taak op aarde. Als de kerkvader over de uitverkiezing spreekt, benadrukt hij dan ook dat dit betekent dat God van eeuwigheid af koos om slechts aan bepaalde zondaars genade te schenken. Volgens Augustinus was het aantal zondaren dat God koos even groot als het aantal gevallen engelen. God koos mensen om zijn gevallen engelen te vervangen.⁸

4.2 Pelagius

De Britse monik Pelagius (360-420) keerde zich tegen bepaalde opvattingen die Augustinus over de uitverkiezing had. In tegenstelling tot de kerkvader dacht Pelagius dat elk mens van nature de mogelijkheid had om goed te doen.⁹ Het doen van het goede was daardoor geen bijzondere genade die God aan de mens gaf, maar een algemene genade die God elk

---

7 Augustinus, *On Man's Perfection in Righteousness* 9; *Tegen twee brieven van de Pelagianen* 1.5; 3.24; *Aan Simplician – Verschillende vragen* 1.2.13.

8 Augustinus, *De Stad Gods* XXII.1.2.

9 Pelagius, *Demetrias* 8.17.

mensen van nature had geschonken.¹⁰ Het idee dat God van te voren uitverkoren had wie er in de hemel zou komen, stond dan ook haaks op Gods wil om alle mensen te behouden.

4.3 Godschalk van Orbais

De Saksische theoloog, monnik en dichter, Godschalk van Orbais (808-870) ging verder in het voetspoor van Augustinus en verdedigde in de negende eeuw dat er een dubbele predestinatie was. In deze dubbele predestinatie had God sommige mensen uitgekozen voor het eeuwige leven in de hemel en anderen voor het eeuwige oordeel in de hel. Deze visie werd door een synode in de Duitse plaats Mainz (848) veroordeeld. Ze ging verder dan het bijbelse spreken dat toeliet. Daarnaast kan er worden opgemerkt dat ook Godschalk de redding beperkte tot enkel een naar de hemel gaan. Voor een roeping als prototype van het toekomstige koninkrijk dat God op aarde zou realiseren was er eveneens geen sprake meer. In neo-platoonse verwoordingen werd redding tot een leven in de hemel beperkt, zoals de Griekse goden dat op de Olypius beleefden.

4.4 Thomas van Aquino

Thomas van Aquino (1225-1274) worstelde met de vraag hoe het mogelijk is dat God sommigen lijkt uit te kiezen voor het eeuwige leven en tegelijk verwachtte dat niet sommigen, maar allen gered worden (vgl. Hd17:30; 1Tm2:3-4). De kerktraditie leek het bijbelse getuigenis te gemakkelijk naast zich neer leggen en te ontaarden in een neo-platoonse theologie. Door de ontdekking van Aristotelis ontstonden er in Aquino's dagen kritische opmerkingen bij deze voorstelling. Toch kon ook Aquino de eeuwenlange traditie van de uitverkiezing niet kritisch in vraag stellen. Hij bleef vasthouden aan de relatie tussen uitverkiezing en redding voor de hemel. Om toch een oplossing te bieden voor het bijbelse getuigenis van Gods wil dat allen behouden worden, maakte Aquino een onderscheid tussen Gods algemene wil om alle mensen te behouden en Gods speciale wil om sommige mensen uit te kiezen voor het eeuwige leven.¹¹ Dit onderscheid diende echter meer om het probleem te verdoezelen dan om werkelijk iets op te lossen.

¹⁰ Pelagius, *Of the Possibility of Not Sinning 2*.

¹¹ Thomas van Aquino, *Summa Theologiae: Hoofdzaak van de Theologie* (Fossanova: onvoltooid, 1265), 1.23.4.

4.5 Maarten Luther

In de tijd voor de Reformatie volgde de kerk voornamelijk de richting van Pelegius. Maarten Luther (1483-1546) ontdekt vanuit zijn studies over Augustinus dat er in zijn dagen in de kerk dan ook te weinig nadruk lag op Gods soevereiniteit. De kerk benadrukte met haar boetedoeningen te sterk de menselijke verantwoordelijkheid. Dat bracht Luther ertoe na te denken over de negatieve gevolgen van de vrije wil:¹² ‘De vrije wil is het slechts als ze op haar best is en hoe meer ze bereikt hoe slechter ze wordt en hoe slechter ze is.’ De rooms-katholieke praktijken in zijn tijd waren daarom een basis voor het slechte in de mens. Er werd te weinig van God verwacht.

In Gods uitverkiezing van de aartsvaderen bleek dat dit pochen op het eigen doen en laten onhoudbaar was (vgl. Rm9:6-18). Luther plaatste daarom alle nadruk op de uitverkiezingsleer van Augustinus. God was het die mensen in de hemel bracht. Mensen konden dat nooit uit eigen werken bereiken. God nam hierin het initiatief door mensen uit te kiezen. De menselijke wil was namelijk niet vrij om hiervoor te kiezen. Door deze kritiek op de gangbare kerk deed de paus een beroep op Erasmus. Het resultaat was Erasmus’ werk *De vrijheid van de wil* (1524), waarop Luther reageerde met zijn werk *De gevangenschap van de wil* (1525). In deze discussie bleef de vraag echter onbeantwoord of de Bijbel de relatie tussen de uitverkiezing en de vrije wil of het binnengaan van de hemel, wel zo duidelijk met elkaar verbond.

4.6 Johannes Calvijn

Johannes Calvijn (1509-1564) keerde zich eveneens tegen de gangbare kerkpraktijken. Hij volgde Augustinus eveneens door de uitverkiezing te zien als de basis voor de hemelse gelukszaligheid van de mens. Mensen kunnen zich niet beroepen op eigen werken om in de hemel te komen. Ze zijn hierin enkel afhankelijk van Gods genade. Jezus zegt daarom al dat ‘Hij weet wie Hij heeft uitverkoren’ (Jh13:18) en Paulus geeft te kennen dat de rechtvaardigen uitverkoren zijn tot de verlossing (2Ts2:13).¹³

Volgens Calvijn zou de uitverkiezing de christen motiveren om op aarde een leven naar Gods welgevallen te leiden. Juist door te letten op de levenswandel van een persoon was het dan ook mogelijk om vast te stellen dat iemand uitverkoren was.¹⁴

¹² Martin Luther, *Martin Luthers Werke*, Weimarer Ausgabe (Weimar: Böhlau, 1883), 18:760.

¹³ Johannes Calvijn, *Institutie*, vert. Cornelis A. de Niet (Houten: Hertog, 2009), III.22.7; III.23.10.

¹⁴ *Ibid.*, III.23.19.

In overeenstemming met Godschalk van Orbais koos Calvijn er daarbij voor om de dubbele predestinatie te leren. Deze zogenaamde instelling van God bestempelde hij echter tegelijk als een ‘afschuwelijk decreet’.¹⁵ Door de stichting van een theologische universiteit in Geneve verspreidde zich de gedachten van Calvijn vrij snel door Europa.

4.7 Theodore Beza

Theodore Beza (1519-1605) was Calvijn opvolger als professor theologie in Geneve. Hij volgde hem hierin in de leer van de uitverkiezing. Daarbij stelde Beza dat God niet alleen sommigen uitkoos om naar de hel te gaan, maar ook dat God deze mensen bewust liet zondigen.¹⁶ Mensen waren door het kwaad niet in staat gesteld om een vrije wil te hebben. Ze konden daardoor zowel niet voor het goede als voor het slechte kiezen.

4.8 Jakob Arminius

De Leidse professor Jacobus Arminius (1559-1609) studeerde onder Theodore Beza in Genève. Door de bestudering van de Bijbel veranderde zijn zicht op de leer van de uitverkiezing. Hij keerde zich af van de strenge calvinistische visie die Gods verantwoordelijkheid overbenadrukte en van de mens een speelbal maakte. Mensen wimpelden hierdoor hun eigen verantwoordelijkheid af en bleven volharden in de zonde.¹⁷ Voor Arminius was dit ethisch en theologisch onaanvaardbaar. Zodoende volgde hij een semi-Pelagianisme, dat in de kerk leefde voordat de Reformatie uitbrak. Arminius beriep zich hiervoor op de Bijbel: God koos geen mensen uit voor het eeuwige leven of voor het oordeel. God wilde dat alle mensen tot geloof kwamen (Hd17:30; 1Tm2:3-4) en verafschuwde de dood van de onrechtvaardige (Ez33:11; 2Pt3:9).

---

¹⁵ Johannes Calvijn, *Institutie* III.23.7.

¹⁶ Theodore Beza, *Tractationes* 1.171-177.

¹⁷ Mildred Bangs Wynkoop, *Foundations of Wesleyan-Arminian theology* (Kansas City: Beacon Hill, 1967), 65.

Met betrekking tot de uitverkiezing koos God zijn Zoon, Jezus Christus, uit als Verlosser van de mensheid. De relatie tussen de uitverkiezing en de opdracht als prototype kwam hierdoor opnieuw boven. Ze werd echter niet opnieuw in die tijd uitgewerkt. Een basisreden hiervoor was dat het onderwijs over het koninkrijk van God nog steeds niet gekend was. Het leven van de christen was daardoor alleen gericht op het hiernamaals, zonder dat dit consequenties had voor het hiernumaals.

Arminius verduidelijkte dat God in Christus mensen uitkoos voor het eeuwige leven in de hemel. God deed dat op basis van de voorkennis die Hij van deze personen had. Hij wist namelijk dat deze personen het evangelie zouden aanvaarden en in de hemel zouden komen.¹⁸ Verder schonk God alle mensen evenveel genade om tot geloof te komen en was het enkel de mens die ervoor koos om God te verwerpen. Koos een mens echter voor het evangelie, dan was dit niet te zien als een eigen menselijke prestatie. Geen mensen kon namelijk zonder Gods genade goed doen.¹⁹

4.9 Karl Barth

De Zwitserse theoloog Karl Barth koos ervoor om evenals Jakob Arminius bij de uitverkiezing allereerst aan de uitverkiezing van Jezus Christus te denken.²⁰ Christus was het prototype waarin iedereen uitverkoren was. Daarmee liet God zien dat Hij niet tegen maar voor de redding van de mensheid was. Doordat God in Christus mens werd, laat Hij de schepping zien dat Hij de mens in Christus uitkiest. Een christen is daarmee uitverkoren in Christus, het prototype bij uitstek, omdat Christus zelf door God is uitverkoren om Gods koninkrijk op aarde te vestigen.²¹

Christus is daarmee zowel de uitverkiezende God als de uitverkoren mens. In Christus heeft God de volledige mensheid uitgekozen tot het eeuwige leven.²² De gelovigen erkennen dit feit en kiezen voor een leven in overeenstemming daarmee, terwijl de ongelovigen leven alsof ze niet zijn uitverkoren.²³

18 James Arminius, *The writings of James Arminius*, red. James Nichols en W.R. Bagnall (Grand Rapids: Baker, 1977), I:247–248.

19 *Ibid.*, I:252–253.

20 Karl Barth, *Church Dogmatics* (Edinburgh: T&T Clark, 1958), II.2:145–148, 161.

21 *Ibid.*, II/2: 117.

22 *Ibid.*, II.2:105, 229.

23 *Ibid.*, II.2:350.

5 | Verschillende theorieën over de uitverkiezing

5.1 Uitverkiezing en voorkennis

Origenes (185-254) koos ervoor om de ethische problemen rondom de uitverkiezing op te lossen door te stellen dat Gods uitverkiezing betekende dat God op basis van zijn voorkennis wist wie het heil zou aannemen. Op basis daarvan koos Hij mensen uit voor de hemel.²⁴ Gods wist dus vanuit zijn alwetendheid of iemand het evangelie zou accepteren of verwerpen. Een tekst als ‘velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren’ (Mt22:14), onderstreepte deze gedachte.

De koning in de parabel van het bruiloftsfeest nodigde een grote hoeveelheid mensen uit. Daardoor waren vele gasten geroepen om deel te nemen aan dit samenzijn. Doordat de eerste genodigden het af lieten weten, waren er maar weinig uiteindelijk die volledig konden genieten van hetgeen de koning hen had willen aanbieden. Zij waren degenen die open stonden om naar het bruiloftsmaal te gaan en die de koning daardoor kon uitkiezen om mee te vieren. Toch had de koning veel meer dan deze gekozenen geroepen om te komen. Ironisch genoeg zouden degenen die de koning het eerst uitgenodigde niet bij de uiteindelijke uitverkorenen horen: ‘Want ik zeg u dat niemand van die mannen die genodigd waren, mijn maaltijd proeven zal’ (Lc14:24). Door hun eigen keuze sloten zij zich uit van Gods koninkrijk.²⁵

Twee teksten die de gedachte lijken te onderbouwen dat uitverkiezing gebaseerd is op voorkennis, zijn Romeinen 8:29: ‘Want hen *die Hij tevoren heeft gekend*, heeft Hij ook tevoren bestemd om aan het beeld van zijn Zoon gelijkvormig te zijn, opdat Hij de eerstgeborene zou zijn onder vele broeders’, en 1 Petrus 1:2: ‘uitverkorenen *naar de voorkennis* van God de Vader, door heiliging van de Geest, tot gehoorzaamheid en besprenkeling met het bloed van Jezus Christus; genade en vrede zij u vermenigvuldigd.’

²⁴ Erickson, *Christian Theology*, 925.

²⁵ Jean de Fraignes, *De Bijbel over roeping en uitverkiezing* (Roermond: Romen & Zonen, 1965), 5.

Een nadeel van deze gelijkstelling tussen uitverkiezing en voorkennis is dat het de uitverkiezing ondergeschikt maakt aan Gods voorkennis. De Ier Johannes Scotus (810-877) keerde zich dan ook tegen deze leer. Het Griekse προγινώσκω in Romeinen 8:29 en 1 Petrus 1:2 betekent, net als het Hebreeuwse יָדָע, meer dan rationele kennis van iets hebben.²⁶ Beiden wijzen op een relationeel kennen. Deze ‘voorkennis’ is daarmee niet de basis van de uitverkiezing, maar de bevestiging ervan.²⁷

5.2 God koos allereerst Christus uit

Karl Barths gedachte dat God Christus uitkoos, is verbonden met enkele moeilijkheden. Nergens zegt de Bijbel dat God de christen voor de eeuwigheid uitkoos omdat deze in Christus was. Er is veeleer sprake van dat God de gelovige *in Christus* uitkiest voor zijn plan met deze schepping (Ef1:4). God heeft in zijn verkiezende liefde de gelovige uitverkoren.²⁸ De synode van Dordrecht (1618/1619) verreed dan ook bewust de gedacht dat Christus het fundament van de verkiezing was (*fundamentum election*) en sprak liever over Christus als fundament van de verlossing (*fundamentum salutes*).²⁹

5.3 God koos de gemeente collectief uit

God koos voor de grondlegging van de wereld de gemeente uit. God koos ons uit voor de hemel, zodat we in Christus zouden zijn, en niet omdat we in Christus waren.³⁰ We zijn dus niet uitverkoren om deel te worden van de gemeente, maar de gemeente als geheel is uitverkoren voor een toekomstige bestemming. Een variant van deze uitleg is dat God niet alleen de gemeente, maar de hele mensheid uitkoos. In Christus koos God dan voor alle mensen. Er klinkt hiermee Gods ‘ja’ aan elk mens. Iedereen mag de verlossing ontvangen, de genade is universeel. Tegelijk voegen sommigen hieraan toe dat dit niet betekent dat ook elk mens gered wordt. De verlossing kan iedereen ontvangen, maar niet iedereen wil dat accepteren. Mensen hebben de mogelijkheid om tegenover Gods ‘ja’ hun eigen ‘nee’ te plaatsen.

26 Brown, Driver, en Briggs, *Enhanced Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, 394; Jacobs en Krienke, ‘Foreknowledge, Providence’, 692–693.

27 Erickson, *Christian Theology*, 939.

28 Herman Bavinck, *Gerreformeerde Dogmatiek* (Kampen: Kok, 1930), II:365.

29 *Dordtse Leerregels* 1.7.

30 Augustinus, *The Destination of the Saints* 34.

6 | Een dubbele predestinatie

6.1 Inleiding

In de kerkgeschiedenis kozen meerdere theologen voor de dubbele predestinatie: God koos sommige mensen voor het eeuwige leven in de hemel en andere voor het eeuwige oordeel in de hel. De tweede stelling was een logische conclusie van de eerste. Als God sommige uitkiest voor de zegen, kiest Hij anderen uit voor de vloek. De *Dordtse Leerregels* wijzen in deze richting:³¹ ‘Dat God sommigen in den tijd met het geloof begiftigt, sommigen niet begiftigt, komt voort van Zijn eeuwig besluit.’ Voornamelijk in 1.15 komt dit uitvoerig aan bod in de *Dordtse Leerregels*:

‘Deze eeuwige en onverdiende genade van onze verkiezing wijst en prijst ons de Heilige Schrift daarmede allermeeft aan, wanneer zij wijders getuigt dat niet alle mensen zijn verkoren, maar sommigen niet verkoren, of in Gods eeuwige verkiezing voorbijgegaan, namelijk die, welke God naar Zijn gans vrij, rechtvaardig, onberispelijk en onveranderlijk welbehagen besloten heeft in de gemene ellende te laten, in dewelke zij zichzelf door hun eigen schuld hebben gestort, en met het zaligmakend geloof en de genade der bekering niet te begiftigen, maar hen in hun eigen wegen en onder Zijn rechtvaardig oordeel gelaten zijnde, eindelijk niet alleen om het ongeloof, maar ook om alle andere zonden, tot verklaring van Zijn gerechtigheid, te verdoemen en eeuwiglijk te straffen. En dit is het besluit der verwerping, hetwelk God geenszins maakt tot een auteur van de zonde (hetwelk godslasterlijk is te denken), maar Hem stelt tot haar verschrikkelijken, onberispelijken en rechtvaardigen Rechter en Wreker.’

6.2 Enkele teksten

In Bijbelteksten, die aanhangers van de dubbele predestinatieleer citeren, ontbreekt een expliciete verwijzing naar hun stelling. Ze wijzen er

---

31 *Dordtse Leerregels* 1.6.

eerder op dat de goddeloze door zijn eigen daden verloren gaat: ‘De gerechtigheid van de oprechte maakt zijn weg recht, maar de goddeloze komt ten val door zijn eigen goddeloosheid’ (Sp11:5). Enkele teksten die ter ondersteuning van de dubbele predestinatieleer gebruikt worden, willen we in dit gedeelte nader bekijken.

6.2.1 Maleachi 1:2-3

‘Ik heb u liefgehad, zegt Jahweh, maar u zegt: Waarin hebt U ons liefgehad? Was Ezau niet de broer van Jakob? spreekt Jahweh. Toch heb Ik Jakob liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat. Ik heb zijn bergen gemaakt tot een woestijn, en zijn erfelijk bezit prijsgegeven aan de jakhalzen van de woestijn.’

Deze tekst lijkt erop te wijzen dat God Ezau verworpen heeft. Hoewel dit inderdaad juist is, vermeldt de tekst niet wanneer en waarom dit gebeurde. Uit de geschiedenis van Ezau’s nakomelingen blijkt dat dit volk gekenmerkt werd door goddeloosheid. Het hoeft daardoor niet te gaan om een eeuwige verwerping van Ezau, maar kan net als Spreuken 11:5 een verwerping zijn van Ezau in de geschiedenis. Het is dan geen predestinatie maar post-destinatie. Tegelijk lijkt het in deze tekst niet te gaan om het eeuwige leven, maar veelmeer om Gods omgang met Ezau als volk. Nog steeds was het voor de nakomelingen van Ezau mogelijk om tot geloof te komen.

6.2.2 Romeinen 9:18 en 9:22

‘Dus Hij ontfermt Zich over wie Hij wil, en Hij verhardt wie Hij wil. [...] En is het niet zo dat God, omdat Hij Zijn toorn wilde bewijzen en Zijn macht bekendmaken, met veel geduld de voorwerpen van Zijn toorn, voor het verderf gereedgemaakt, verdragen heeft? En dat met het doel om de rijkdom van Zijn heerlijkheid bekend te maken over de voorwerpen van Zijn ontferming, die Hij van tevoren bereid heeft tot heerlijkheid?’

Nadat Paulus in vs17 over de farao van Egypte sprak, wijst hij erop dat God soeverein is om zich over iemand te ontfermen of iemand te verharden. Het verharden van de farao gebeurde echter niet vanaf de eeuwigheid. Hoewel vs22-23 spreken over de voorwerpen van Gods toont en de voorwerpen van zijn ontferming, valt het tevens op dat enkel van de laatste categorie wordt gezegd dat God hen van tevoren daartoe bereid heeft. Er is geen zuivere symmetrie tussen de voorwerpen van toorn en de

voorwerpen van ontferming. Het woordje ‘te voren’ ontbreekt en er staat niet dat God de vaten van de toorn tot het verderf toebereid heeft.

In 2:5 wees de apostel erop dat het juist de mens is die door zijn kwade daden het oordeel over zich uitroept. Het is dan ook niet God maar de goddeloze die zichzelf toebereid voor het verderf (vgl. 2Pt2:1).

6.2.3 Judas 1:4

‘Want er zijn sommige mensen binnengeslopen, die tot dit oordeel al lang tevoren opgeschreven zijn, goddelozen, die de genade van onze God veranderen in losbandigheid, en die de enige Heerser, God en onze Heere Jezus Christus, verloochenen.’

De verzen die op vs4 volgen verduidelijken dat Judas niet schrijft over zaken die in de eeuwigheid gebeurden. Het gaat opnieuw over mensen die door hun eigen volharding in boze werken zichzelf bestemmen voor het oordeel.

6.3 Bezwaren

Hoewel de leer van een dubbele predestinatie rationeel begrijpelijk is, spreekt de Bijbel nergens op deze wijze. Er is een verkiezing van eeuwigheid, maar daar wordt nergens een verwerping van eeuwigheid naast gesteld. Er is een boek des levens, maar nergens is er sprake van een boek des doods.³²

Het gaat bij de dubbele predestinatieleer om een theologische constructie die ontstaat vanuit verschillende logische gevolgtrekkingen. Menig theoloog heeft door gebrek aan onderbouwing in de Bijbel de dubbele predestinatieleer afgewezen, hoewel dat inging tegen de normale menselijke logica. Een voorbeeld hiervan is te vinden bij Paul Tillich, die de leer van de dubbele predestinatie voorwerpt onvoldoende rekenschap af te leggen over Gods goedheid die zich openbaart in Genesis 1:31.³³ Als God ervoor kiest om mensen te redden en te verwerpen, brengt dit een gespletenheid tot gevolg in het wezen Gods.³⁴ Om die reden spreekt hij over de demonische implicaties die het vasthouden aan een dubbele predestinatie tot gevolg heeft.³⁵

32 Jan van Genderen en Willem H. Velema, *Beknopte Gereformeerde Dogmatiek* (Kampen: Kok, 1992), 221.

33 Paul Tillich, *Systematic Theology: Life and the Spirit, History and the Kingdom of God*, vol. 3 (Chicago: University, 1963), 435.

34 *Ibid.*, 3:434.

35 *Ibid.*

7 | Andere moeilijkheden met de leer van de uitverkiezing

7.1 Een onrechtvaardige uitverkiezing

De gedachte dat God voor de grondlegging van de schepping mensen uitkoos om naar de hemel te gaan, klinkt voor velen onrechtvaardig. Het doet te kort aan degenen die God niet uitkoos.

Augustinus wijst erop dat de gedachte dat God niet alle mensen uitkoos niet onrechtvaardig mag worden genoemd. De veroordeelde ontvangt wat hij of zij verdient en de uitverkorene ontvangt meer dan wat hij of zij verdient. Ook het apocrief *4 Ezra* spreekt deze taal: ‘De Allerhoogste wil niet dat de mensen in het verderf zouden gestort worden; maar zij, zijn schepselen, hebben zelf zijn naam ontwijfd’ (8:55). De verlossing is daardoor pure genade. God zou in zijn recht staan als Hij alle zondaren zou veroordelen. Een nadeel in dit spreken blijft dat er weinig tot geen recht wordt gedaan aan de relatie die de Bijbel maakt tussen de uitverkiezing en de opdracht die God daarmee verbindt (hfst. 3).

7.2 Uitverkiezing en verwerping

Nergens leert de Bijbel dat iemand die niet is uitverkoren automatisch verworpen is voor de eeuwigheid. Israël is uitverkoren, maar dat betekent niet dat de volken niet behouden zijn of dat alle Israëlieten behouden worden. Het volk is uitverkoren met het doel om prototype te zijn. Meermaals moet Israël echter door de profeten vaststellen dat de volken een beter prototype zijn van Gods droom met deze schepping dan Israël zelf (vgl. Js2). Naast de uitverkorenen staat zodoende een grote groep van niet uitverkoren mensen die niet verworpen zijn voor de hemel. In het OT hoort daar het grootste deel van de mensheid bij.

Verwerping beperkt zich zodoende in de Bijbel tot hen die God had uitverkoren. In hoofdstuk 3 noemden we al verschillende voorbeelden. De uitverkiezing ontdoet mensen daarom niet van hun verantwoordelijkheid om Gods koninkrijk op aarde in gehoorzaamheid zichtbaar te maken. Saul

en Judas zijn in staat om zich van God af te keren, ook al heeft God hen uitverkoren als koning of apostel.

7.3 Uitverkiezing en evangelisatie

Tegenstanders werpen het calvinisme dikwijls voor dat het door haar strenge nadruk op Gods soevereiniteit geen opening laat voor de keuze van de mens. Hierdoor zou het verkondigen van het evangelie aan ongelovigen onnodig zijn, omdat God sowieso degenen redt die Hij heeft uitverkoren.³⁶

7.4 God en de mens

Vaak worden Gods verantwoordelijkheid om de mens te roepen en de eigen keus van de mens daartoe tegen elkaar uitgespeeld. In de Bijbel komen beide elementen echter naar voren. God heeft ons in Christus voor de grondlegging van de wereld uitverkoren (Ef1:3), en we verkondigen dat mensen het levenswater dienen te aanvaarden (Op22:17). De uitverkiezing tot een specifieke opdracht in Gods schepping ontdoet de mens niet van zijn verantwoordelijkheid. Het was het volk Israël dat hierin de fout inging en dacht dat het door haar uitverkiezing ook zekerheid over haar toekomst in het koninkrijk had. Johannes de Doper verduidelijkt echter dat de toegang tot het koninkrijk niet verloopt op basis van het 'kind van Abraham zijn'. Het kind van Abraham is geroepen om te wandelen in de beloften en dat ook te laten zien. Het is die houding die iemand klaar maakt om het koninkrijk van God binnen te gaan (Mt3).

Bij Jeremia wordt de profetie van God de pottenbakker daarom besloten met een oproep tot bekering: Bekeert u toch een ieder van zijn boze weg en betert uw handel en wandel (Jr18:11). De Bijbel laat de menselijke en Gods verantwoordelijkheid mooi naast elkaar staan. In de gelijkenis die voorafgaat aan Mt22:14, wordt een zwaar accent gelegd op de verantwoordelijkheid van hen die uitgenodigd worden. Zo is het ook bijvoorbeeld een feit dat Judas vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid Jezus verried, maar evenzo geldt ook dat Judas hiermee Gods plan uitvoerde.

Robert Anderson volgt Augustinus en Calvijns gedachte van de uitverkiezing, maar weet hierin toch de menselijke verantwoordelijkheid een plaats te geven. Op een prachtige manier schrijft hij hierover:³⁷

³⁶ John Wesley, *Free Grace*.

³⁷ Citeert in: A.C. Gaebelien, *Wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, aantekeningen bij het evangelie naar Johannes*, (Apeldoorn:Medema, 1980), 93.

‘Toen de gave van het leven ons werd aangeboden en wij het aannamen, voelden wij dat wij dat vrijwillig deden (...) Maar nu we die boodschap hebben aangenomen en gezegend zijn met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten in Christus, zien we in dat, in een diepere en vollere betekenis, de genade soeverein is. Toen we de open deur van de genade naderden zagen we boven die deur de woorden van het Evangelie; toen wij naar binnen gegaan waren lazen we boven die deur de woorden: ‘In Hem uitverkoren vóór de grondlegging van de wereld’. Voor een gelovige is dit geheim van de uitverkiezing een kostbare waarheid. Maar voor de meerderheid van de christenheid is dit zo’n tegenstrijdige zaak, dat zij er geen zegen door ontvangen. Men gaat de duidelijke uitspraken uit de Bijbel anders verklaren of men verwerpt deze waarheid helemaal. Men ziet niet hoe men de genade met de uitverkiezing moet verenigen. Het Evangelie biedt alle mensen verzoening aan; de genade is heilsbrengend voor alle mensen’ (Tt2:11). De uitverkiezing daarentegen houdt in dat de zegeningen van de gelovige het gevolg zijn van een besluit van God. Deze twee feiten, zegt men, zijn tegenstrijdig; en één van beide feiten wordt dus weggeredeneerd. Deze waarheden schijnen inderdaad onverenigbaar te zijn, maar als men beweert dat ze onverenigbaar zijn, dan plaatst men het verstand boven de openbaring, of met andere woorden: men plaatst de mens boven God.’

Ook Dwight L. Moody gaf beide waarheden weer met de woorden: ‘Als we bij de poort van de verlossing komen, dan staat daar boven een uitnodiging: “Kom binnen!”. Als we door de poort naar binnen gaan, en terugkijken zien we de woorden: “Uitverkoren naar de wil van God.”’ Bij beide voorbeelden wordt de gedachte van de uitverkiezing echter te weinig verbonden met Gods opdracht voor de mens in het hiernumaals.

8 | De zegen van de uitverkiezing

8.1 Waarom ben ik uitverkoren

Tom Wright benadrukt dat de uitverkiezing niets te maken heeft met de gedachte dat God kiest wie Hij redt. De uitverkiezing is verbonden met Gods keuze voor mensen om zijn stem te laten horen op aarde. Zij zijn geroepen om te getuigen van Hem.³⁸ Er is sprake van Gods keuze voor mensen om heilig te zijn en gelijkvormig te worden aan het beeld van zijn Zoon (Rm8:29). De uitverkiezing van de christen ligt daarmee in het vervolg van de uitverkiezing van Israël. Daarbij dienen we niet te vergeten dat er ook sprake is van discontinuïteit hierin. Ze is de uitverkiezing van de christen ook verbonden met de adoptie tot zonen van God (Ef1:5). Deze elementen zijn echter te verbinden met Gods opdracht aan de kerk.

Nergens in de Bijbel wordt de zondevergeving echter als een deel van Gods eeuwige plan gezien. De verkiezing alleen kan niet redden, dat kan alleen het offer van Jezus. Het doel van de uitverkiezing is daarom gericht op een eeuwige taak: 'Want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordineerd, aan het beeld van Zijn Zoon gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen.' (Rm8:29).

Daarbij kunnen we denken aan de dienst op aarde als gelovigen waarvoor ons God uitverkoren heeft (Jh15:16; Gl1:15-16; Ef2:10; 1Ts1:4-10). Gods uitverkiezing mag daarom christenen motiveren om zich in te zetten voor God op aarde (Ko3:12; vgl. 2Pt). De gedachte van de uitverkiezing is daarbij voor velen ook een geloofsgarantie op moeilijke momenten. God heeft zich met hen verbonden en ze mogen veilig in zijn hand zijn. Bakker merkt op dat bij het theologische gekissebis over de uitverkiezing deze aspecten van de troost jammerlijk worden vergeten.³⁹

Al te vaak wordt er inderdaad teveel stil gestaan bij de problemen van de uitverkiezing die ontstaan doordat mensen met hun verstand en logica bijbels uitspraken in vakjes willen plaatsen. Wat een contrast met de bijbel

38 N. Tom Wright, *Paul and the Faithfulness of God* (Minneapolis: Fortress, 2013), 1514; Jack Cottrell e.a., *Perspectives on Election: Five Views*, red. Chad Brand (Nashville: Broadman & Holman, 2006), 277.

39 H. Bakker, *Draads en Tegendraads. Leren van de puriteinen* (Zoetermeer:Boekencentrum, 2006), 101.

die zegt: “Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus. Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde” Paulus aanbidt God wegens dit geweldige feit dat wij als gemeente uitverkoren zijn voor de grondlegging van de wereld! Wat een verschil met de andere gelovigen in andere tijden die uitverkoren zijn of zullen zijn vanaf de grondlegging van de wereld (Mt 25:34; Op13:8). Is het niet heerlijk om te weten dat de grote heilige God al gedachten over mij gehad heeft voor de grondlegging van de wereld? (Ef1:4).

8.2 Ben ik uitverkoren?

Veel waarachtige gelovigen worstelen met de vraag of ze uitverkoren zijn. Een grondbasis hiervoor is dat er een grote onbekendheid is van de relatie die de Bijbel tussen uitverkiezing en geloofswandel legt. Uit de geloofswandel blijkt of iemand uitverkoren is. Paulus kan daardoor aan de gelovigen in Tessalonika schrijven: ‘Wij weten immers, geliefde broeders, van uw verkiezing door God’ (1Ts1:4). Hij erkent dat de christenen in Tessalonika een prototype zijn van de wereld waarnaar God verlangt. Zij zijn eerstelingen van de nieuwe schepping. Paulus vermeldt dat laatste meteen achter deze woorden: ‘Want ons evangelie is niet alleen met woorden tot u gekomen, maar ook met kracht en met de heilige Geest en met volle zekerheid. U weet immers hoe wij in uw midden geweest zijn ter wille van u. Ook bent u navolgers geworden van ons en van de Heer, toen u het Woord aannam te midden van veel verdrukking, met blijdschap van de heilige Geest’ (vs5-6).

Ook in zijn tweede brief aan Tessalonika komt dit aspect naar voren: ‘Maar wij behoren God te allen tijde om u te danken, door de Heer geliefde broeders, dat God u als eerstelingen zich verkoren heeft tot behoudenis, in heiliging door de Geest en geloof in de waarheid. Daartoe heeft Hij u ook door ons evangelie geroepen tot het verkrijgen van de heerlijkheid van onze Here Jezus Christus’ (2Ts2:13-14). De term ‘tot behoudenis’ in dit vers mag daarbij niet beperkt blijven tot enkel een behoudenis van de menselijke ziel om naar de hemel te gaan. Het gaat in het de Bijbel telkens om de verlossing van Gods hele schepping. Van die verlossing mogen de christenen al een prototype zijn, als eerstelingen van Gods nieuwe schepping oftewel: Gods nieuwe wereld.

9 | Literatuurlijst

- Abbott-Smith, George. *A Manual Greek Lexicon of the New Testament*. Edinburgh: T&T Clark, 1937.
- van Aquino, Thomas. *Summa Theologiae: Hoofdzaak van de Theologie*. 3 vols. Fossanova: onvoltooid, 1265.
- Arminius, James. *The writings of James Arminius*. Red. James Nichols en W.R. Bagnall. Grand Rapids: Baker, 1977.
- Barth, Karl. *Church Dogmatics*. 4 vols. Edinburgh: T&T Clark, 1958.
- Bavinck, Herman. *Gereformeerde Dogmatiek*. 3 vols. Kampen: Kok, 1930.
- Brown, Francis, Samuel R. Driver, en Charles A. Briggs. *Enhanced Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*. Oak Harbor: Logos Research System, 2000.
- Calvijn, Johannes. *Institutie*. vert. Cornelis A. de Niet. 2 vols. Houten: Hertog, 2009.
- Cottrell, Jack, Clark H Pinnock, Robert L Reymond, Thomas B Talbott, en Bruce A Ware. *Perspectives on Election: Five Views*. Red. Chad Brand. Nashville: Broadman & Holman, 2006.
- Erickson, Millard J. *Christian Theology*. 2de ed. Grand Rapids: Baker Academic, 1998.
- de Fraines, Jean. *De Bijbel over roeping en uitverkiezing*. Roermond: Romen & Zonen, 1965.
- van Genderen, Jan, en Willem H. Velema. *Beknopte Gereformeerde Dogmatiek*. Kampen: Kok, 1992.
- Jacobs, Paul, en Hartmut Krienke. 'Foreknowledge, Providence'. In *New International Dictionary of New Testament Theology*, 1:692–693. Grand Rapids: Zondervan, 1975.
- Lovelace, Richard F. *Dynamics of Spiritual Life. An Evangelical Theology of Renewal*. Downers Grove: InterVarsity, 1979.
- Luther, Martin. *Martin Luthers Werke*. 50 vols. Weimarer Ausgabe. Weimar: Böhlau, 1883.
- Tillich, Paul. *Systematic Theology: Life and the Spirit, History and the Kingdom of God*. Vol. 3. 3 vols. Chicago: University, 1963.
- Wright, N. Tom. *Paul and the Faithfulness of God*. Minneapolis: Fortress, 2013.
- Wynkoop, Mildred Bangs. *Foundations of Wesleyan-Arminian theology*. Kansas City: Beacon Hill, 1967.